

POSUDEK

Brychnáč, Vlastimil. Volební manipulace v Zambii po roce 1990. Hradec Králové: Filozofická fakulta (diplomová práce), 2020. 115s

Diplomant si vybral velmi zajímavou a aktuální problematiku volebních manipulací ve vybrané africké zemi (Zambie). Na první pohled se zdá, že zaměření jen na jednu zemi omezí možnosti výzkumu a neumožní širší vysvětlení některých negativních jevů, se kterými se ve volební a politické praxi setkáváme v afrických zemích. Nicméně Zambie za posledních 30 let (po zahájení procesu demokratizace v roce 1990) nabízí bohatý materiál na podobný výzkum a fakt, že se v Zambii za dané období vystřídali čtyři prezidenti a proběhlo zde téměř dvacet prezidentských (několikrát předčasných) a parlamentních voleb, umožňuje vytvořit věrohodný vědeckovýzkumný a teoretický rámec a dosáhnout odpovídajících výsledků na základě velkého množství zambijských empirických dat.

Diplomová práce je vymezena jak z hlediska tématu (volební manipulace), tak časového období (po roce 1990 do posledních voleb v roce 2016) a samozřejmě i geograficky. Autor věrohodně v úvodu vysvětluje volbu této země. Celkové pojetí diplomové práce je odpovídající danému tématu, záměry a cíle jsou jasně definovány.

Hlavním cílem diplomové práce je výzkum a analýza volebních manipulací v Africe obecně a v Zambii především. Autor se domnívá, že většina volebních změn v Zambii sloužila k udržení moci aktuálně vládnoucí politické strany a prezidenta. V práci definuje hypotézu, že „většina provedených volebních změn v Zambii po roce 1990 vedla k udržení moci a postavení vládnoucích politických elit v zemi.“ Záměrem autora diplomové práce bylo zhodnotit, zda převážně negativní volební manipulace z období vlády prezidenta F. Chiluby (1990-2000) i po více než dvou desetiletích v politickém systému Zambie stále přetrvávají, či nikoliv (s. 12).

Z hlediska teoretického zakotvení diplomant vychází z teorie volebních systémů a především pak z vytvořeného modelu volebních manipulací. Autor se v diplomové práci opírá především o empiricko-analytické metody výzkumu analýzy zdrojů (především odborných článků, volebních zákonů a reportů pozorovatelských misí), pracuje s případovou studií s aplikací teoretického modelu volebních manipulací a v práci se objevuje současně i komparativní přístup. Zvolená metodologie je plně odpovídající danému tématu a definovaným výzkumným cílům

Základní otázku, zda je možné tento výzkum provádět z České republiky bez nějakého terénního výzkumu, autor řeší tím, že jeho hlavním zdrojem informací a faktů jsou zprávy a zejména kritické části a doporučení monitorovacích mezinárodních i místních misí v průběhu všech voleb. Tento postup je naprosto přijatelný, málokdo by mohl provádět terénní výzkum všech voleb v Zambii v úseku 30 let. Autor si v úvodu klade otázku, zda tyto zprávy jsou objektivním hodnocením konkrétní volební situace, a zda se do něho nemohou promítnout některé subjektivní postoje a zájmy (např. regionální).

Struktura diplomové práce se zdá být logická. Autor nejdříve krátce popisuje teorii voleb a volebních systémů, která mohla být snad kratší, a volebních manipulací, která je naopak, vzhledem k tématu diplomové práce, uchopena velmi dobře. Autor na základě studia dané problematiky dochází k modelu volebních manipulací, který pak aplikuje na zambijský volební proces. Druhá část je věnována z větší části deskriptivnímu popisu politického systému Zambie, přičemž ale hlavní pozornost je věnována zambijskému volebnímu systému a popisu vládnutí jednotlivých prezidentů. Jádrem diplomové práce je 3. část, kde autor analyzuje ovlivnění výsledků voleb prostřednictvím aplikace teoretického modelu manipulací a následně se jednoduchými kvantitativními postupy snaží o interpretaci stupně volební manipulace v Zambii.

Úvod i závěr odpovídá formálním požadavkům kladeným na diplomovou práci. Taktéž jednotlivé kapitoly mají logickou strukturu, představení problému, analýzu a závěr. Přehled stavu současného výzkumu je na vysoké úrovni. V závěru autor dostatečně

představuje výsledky výzkumu, zodpovídá výzkumné otázky a fundovaně se vyjadřuje k dané hypotéze.

Po formální stránce je diplomová práce v pořádku. Autor správně používá citační normu katedry, rozděluje literaturu na prameny a sekundární literaturu (některé články zejména z tisku bych asi spíše zařadil do sekundárních zdrojů, jejich autoři nebyli přímými účastníky daných procesů). Autor představuje opravdu dlouhý seznam nejrůznějších pramenů, dokumentů reportů a samozřejmě odbornou literaturu a články zaměřené na Zambii. Zdroje dat pro analýzu tvoří především hlavní (základní) zambijské volební akty/výnosy/zákony Zambie, dále jejich případné změny, novely či zákony zrušené, a empirické podklady a reporty pozorovatelských misí (například Africká unie, Carter Center, Commonwealth, EISA, Evropská unie, SADC a další). Veškeré závěry těchto reportů autor zároveň konfrontuje s kontextem volebních výsledků.

Celková úprava textu je odpovídající, autor odstranil většinu původních gramatických i stylistických chyb. Text je čtivý a přehledný, čtenář se v něm bez problémů orientuje. Celková práce s poznámkovým aparátem je na vynikající úrovni (celkem 82 poznámek).

Autor na řadě míst interpretuje a vysvětluje politické události, kriticky hodnotí použité zdroje, je schopen rozeznat vládní propagandu a skutečnou politickou realitu. Argumentace autora je odpovídající, i když na některých místech, zejména v empirické části mohla být hlubší a propracovanější.

Diplomová práce má podle mého soudu výbornou úroveň. Autorovi se podařilo původní výrazně deskriptivní text nakonec pevně provázat s teoretickým zakotvením a jednoduchou kvantitativní metodou dosáhnout i určité smysluplné argumentace, zejména ke stanoveným hypotézám. Autor prostřednictvím nejrůznějších tabulek a grafů v empirické části jasně prokazuje základní tendence manipulace hlasování, manipulace voličů a manipulace pravidel. Z těchto důvodů doporučuji diplomovou práci k obhajobě.

V Olomouci dne 19. ledna 2020

Doc. PhDr. Vlastimil Fiala, CSc.
Vedoucí práce